

Trendovi transparentnosti proračuna u Hrvatskoj

Mihaela Bronić

PEMPAL-ova Zajednica prakse za proračun

Studijski posjet na temu

proračunske pismenosti i transparentnosti

2. prosinca 2015.

Institut za
javne financije

Trendovi transparentnosti proračuna u Hrvatskoj

Problematika:

Manje od 1/2 anketiranih građana razumije proračunske dokumente. Velika većina građana **se ne uključuje u odlučivanje o proračunima**. A efikasnost pružanja javnih usluga o tome ovisi ...

jer proračuni utječu na život svakog građanina!

**PRORAČUNI su najčešće ZATVORENI
(NETRANSPARETNI)**

NEDOSTUPNI i NERAZUMLJIVI te građani nemaju dovoljno mogućnosti da se uključe u odlučivanje o proračunima.

Trendovi transparentnosti proračuna u Hrvatskoj - Sadržaj

1. Što je transparentnost proračuna?
 2. Zašto je važna?
 3. Rezultati dva odabrana istraživanja o transparentnosti proračuna u Hrvatskoj
 4. Zaključak: Koji su najvažniji problemi i što se može napraviti?
-

1. Što je transparentnost proračuna?

- mogućnost građana da dobiju informacije o proračunima koje su:
 - bitne,
 - točne,
 - pravovremene i
 - predstavljene na razumljiv način.

2. Zašto nam je važna transparentnost proračuna?

Ako mi ne kažemo što želimo da se financira iz proračuna i to ne kontroliramo, pitanje je što će se financirati i koliko će nas to koštati?

Potrebni su nam otvoreni proračuni i sudjelovanje građana u proračunskim procesima

Kao porezni obveznici želimo platiti što manje poreza

Porezi = cijena javnih dobara i usluga

Želimo što efikasniju ponudu javnih dobara i usluga;
želimo odgovornu vlast

3. Rezultati dva odabrana istraživanja o transparentnosti proračuna u Hrvatskoj

DRŽAVNI PRORAČUN:

3.1. Indeks otvorenosti proračuna (2006., 2008., 2010., 2012., 2015.);

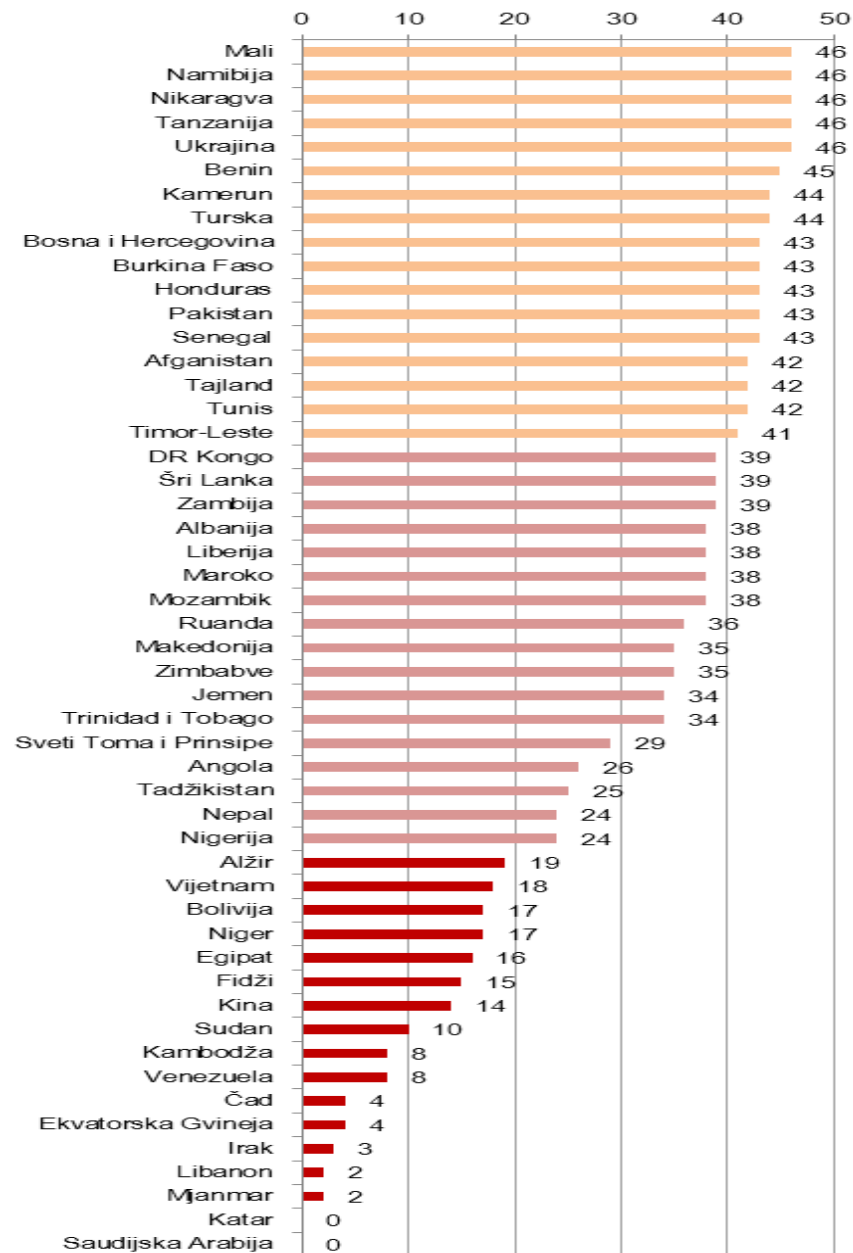
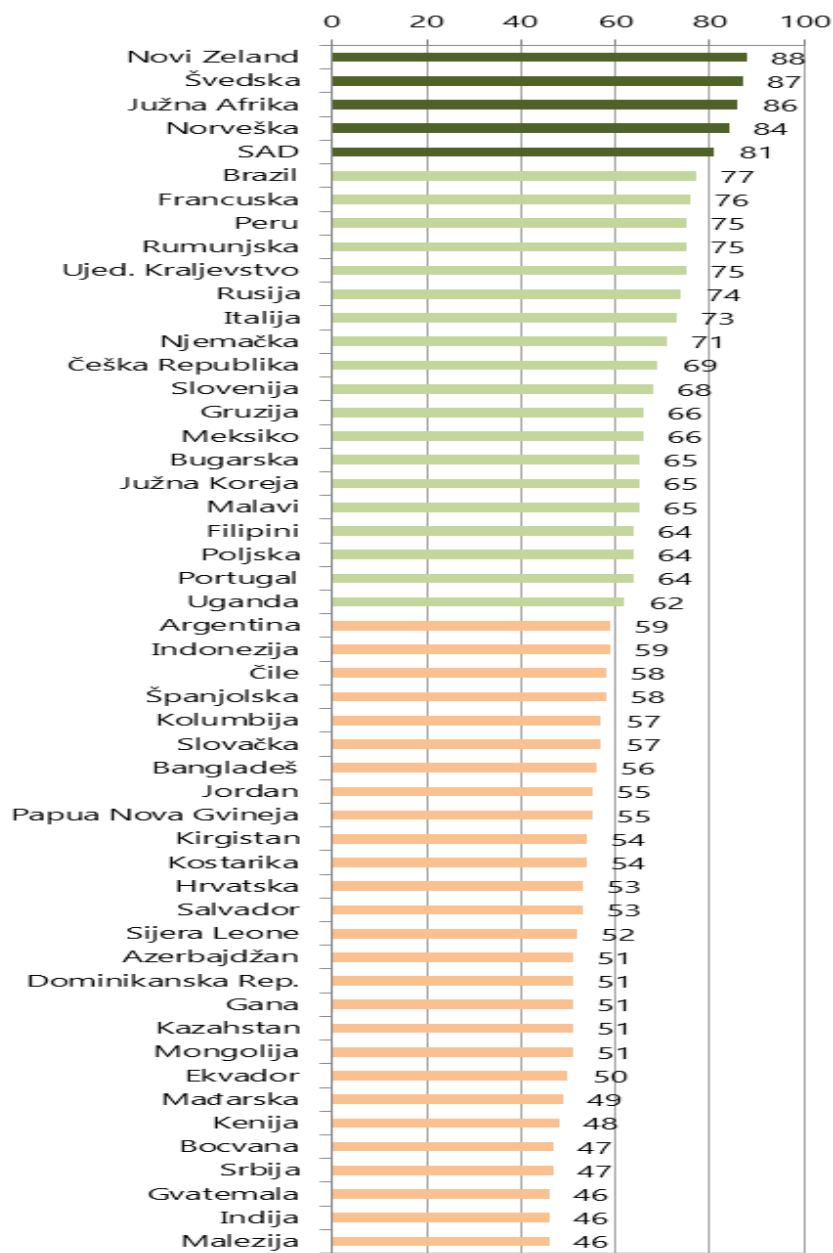
REGIONALNI/LOKALNI PRORAČUNI:

3.2. Otvorenost proračuna hrvatskih županija, općina i gradova (2013., 2014. i 2015.).

3.1. Državni proračun: Indeks otvorenosti proračuna, 2006.–15.

- Jedini neovisan i međunarodno usporediv indeks (102 države)
 - **Objavljuje li izvršna vlast 8 ključnih proračunskih dokumenata?** Koliko su **opsežne i kvalitetno prikazane** informacije u tim dokumentima?
 1. smjernice ekonomske i fiskalne politike
 2. prijedlog proračuna
 3. usvojeni proračun
 4. proračun za građane
 5. mjesečna izvješća
 6. polugodišnje izvješće
 7. godišnji obračun proračuna
 8. revizijsko izvješće
-

3.1. Indeks otvorenosti proračuna 2015.

Opsežne informacije
(81-100 bodova)

Značajne informacije
(61-80 bodova)

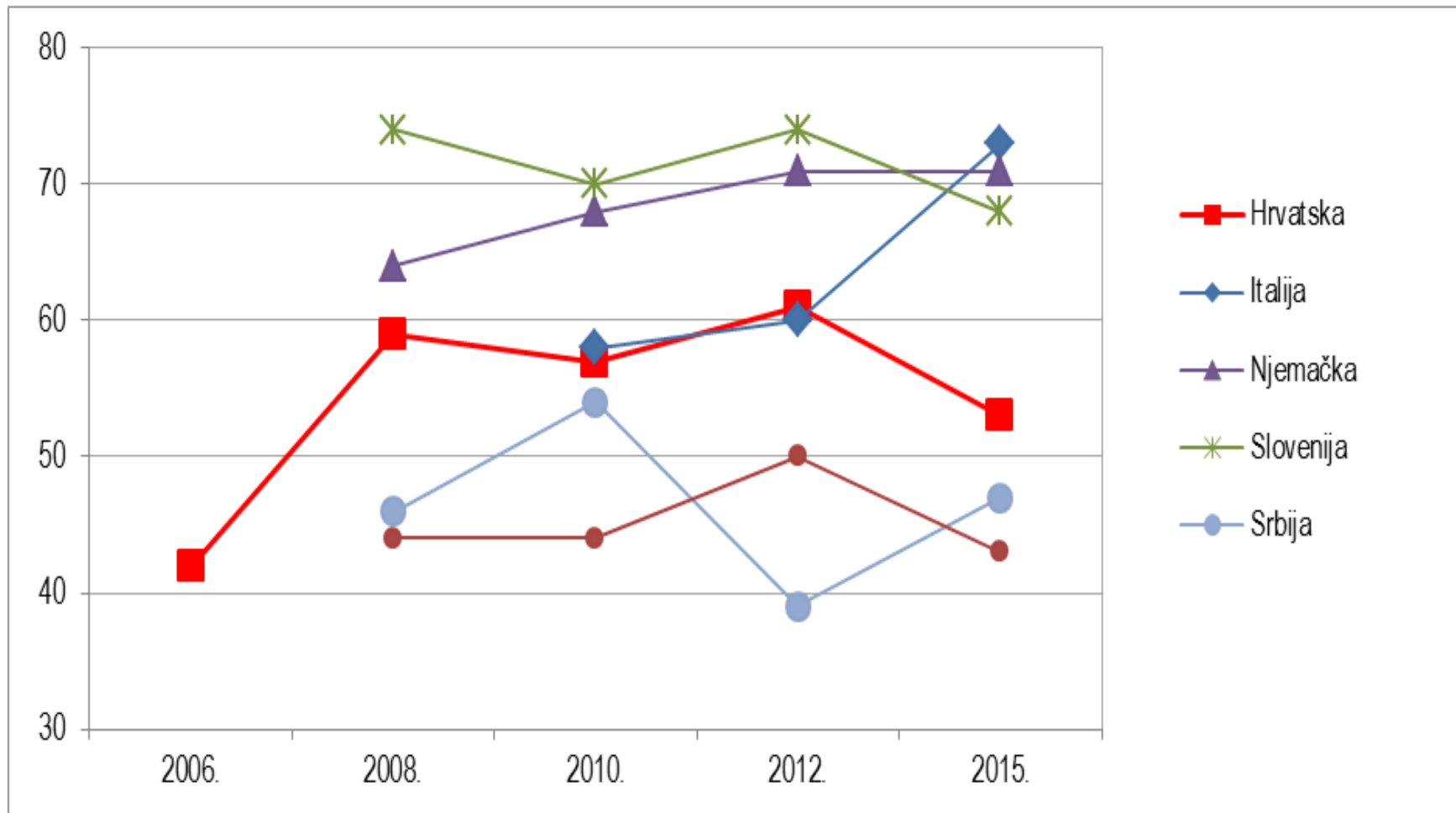
Ograničene informacije
(41-60 bodova)

Vrlo malo informacija
(21-40 bodova)

Neznatne informacije
(0-20 bodova)

Izvor: www.ijf.hr/upload/files/file/osvrti/85.pdf

3.1. Državni proračun: Indeks otvorenosti proračuna, 2006.–15.

3.1. Državni proračun: Indeks otvorenosti proračuna, 2015.

U prijedlogu proračuna:	2015.
informacije o ostvarenim prihodima i rashodima za minimalno dvije godine koje prethode proračunskoj godini koja se planira	☹
analiza osjetljivosti makroekonomskih prognoza	☹
funkcijska klasifikacija rashoda	☹
informacije o kamatama vezano uz javni dug	☹
nepodmirene dospjele obveze	☹
izdana jamstva i kvazifiskalne aktivnosti	☹
porezni rashodi	☹
popis financijske i nefinancijske imovine	☹
Ostali proračunski dokumenti:	
polugodišnje izvješće prema "najboljoj praksi"	☹

3.2. Regionalni/lokalni proračuni: Otvorenost proračuna hrvatskih županija, općina i gradova (2013-15.)

- Istraživanje **svih županija, gradova i općina***
- Cilj istraživanja:
 - **Mogu li građani** na službenim **internetskim stranicama** svojih regionalnih/lokalnih jedinica **pronaći ključne proračunske dokumente** (prijedlog proračuna, izglasani proračun, proračun za građane, te polugodišnje/godišnje izvješće)

3.2. Regionalni/lokalni proračuni: Otvorenost proračuna hrvatskih županija, općina i gradova (2013-15.)

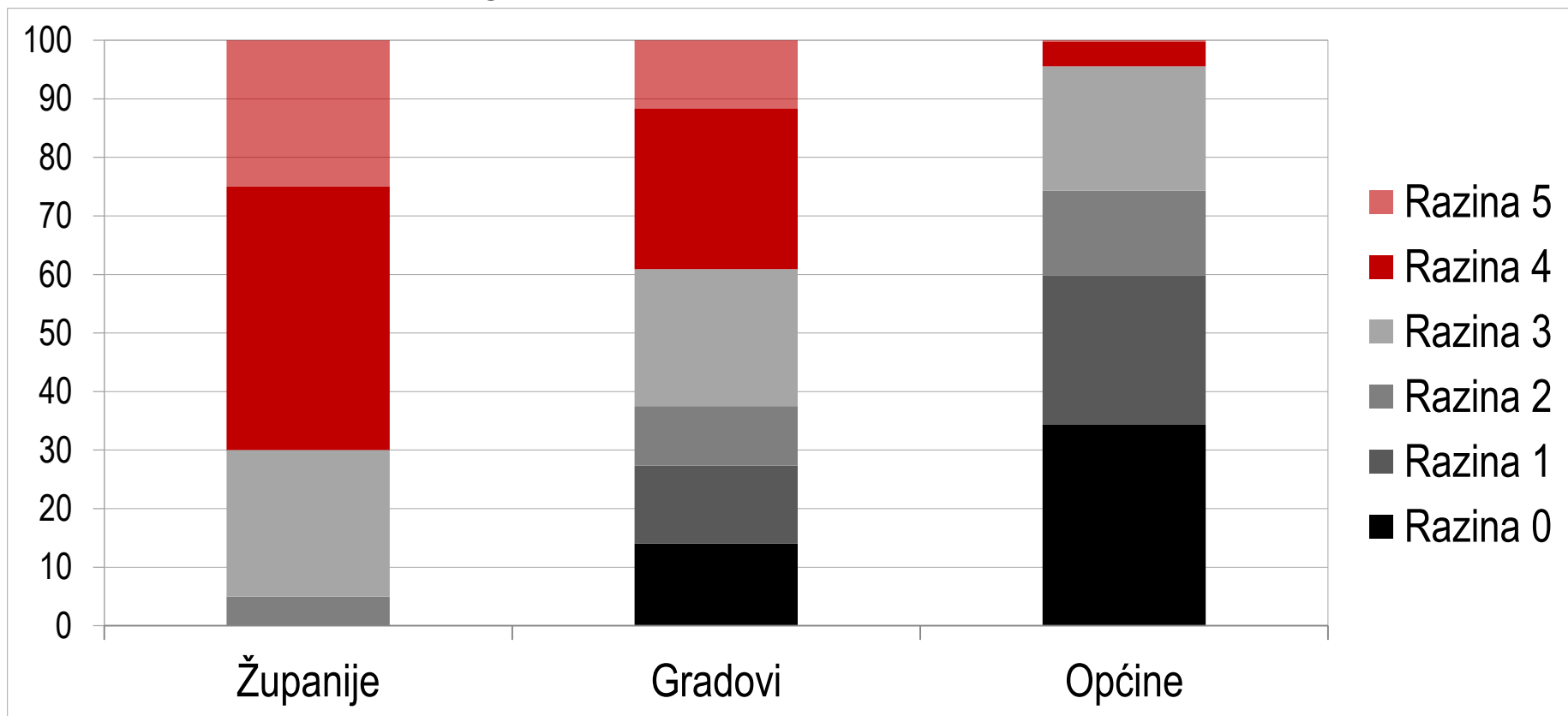
- Republika Hrvatska se 2012. uključila u Partnerstvo za otvorenu vlast globalnu inicijativu čiji je cilj osigurati konkretan napredak na području:
 - **otvorenosti rada tijela javne vlasti,**
 - **uključivanja i osnaživanja građana** i civilnoga društva,
 - **borbe protiv korupcije** te
 - korištenja novih tehnologija za **poboljšanje kvalitete javnih usluga građanima.**

3.2. Regionalni/lokalni proračuni: Otvorenost proračuna hrvatskih županija, općina i gradova (2013-15.)

- Akcijski plan za provedbu POV-a, 2012-13.
- Ministarstvo financija je dalo preporuku svim jedinicama da na svojim službenim internetskim stranicama objavljuju:
 - prijedlog proračuna, polugodišnji i godišnji izvještaj o izvršenju proračuna – kad ih izvršna vlast šalje predstavničkoj,
 - izglasani proračun – kad ga predstavničko tijelo izglasa, te
 - proračunski vodič.

3.2. Razina transparentnosti je niska...

Razina transparentnosti regionalnih/lokalnih proračuna, posljednji krug istraživanja, (u %)

3.2. Županije su vrlo otvorene, gradovi manje, a općine najmanje

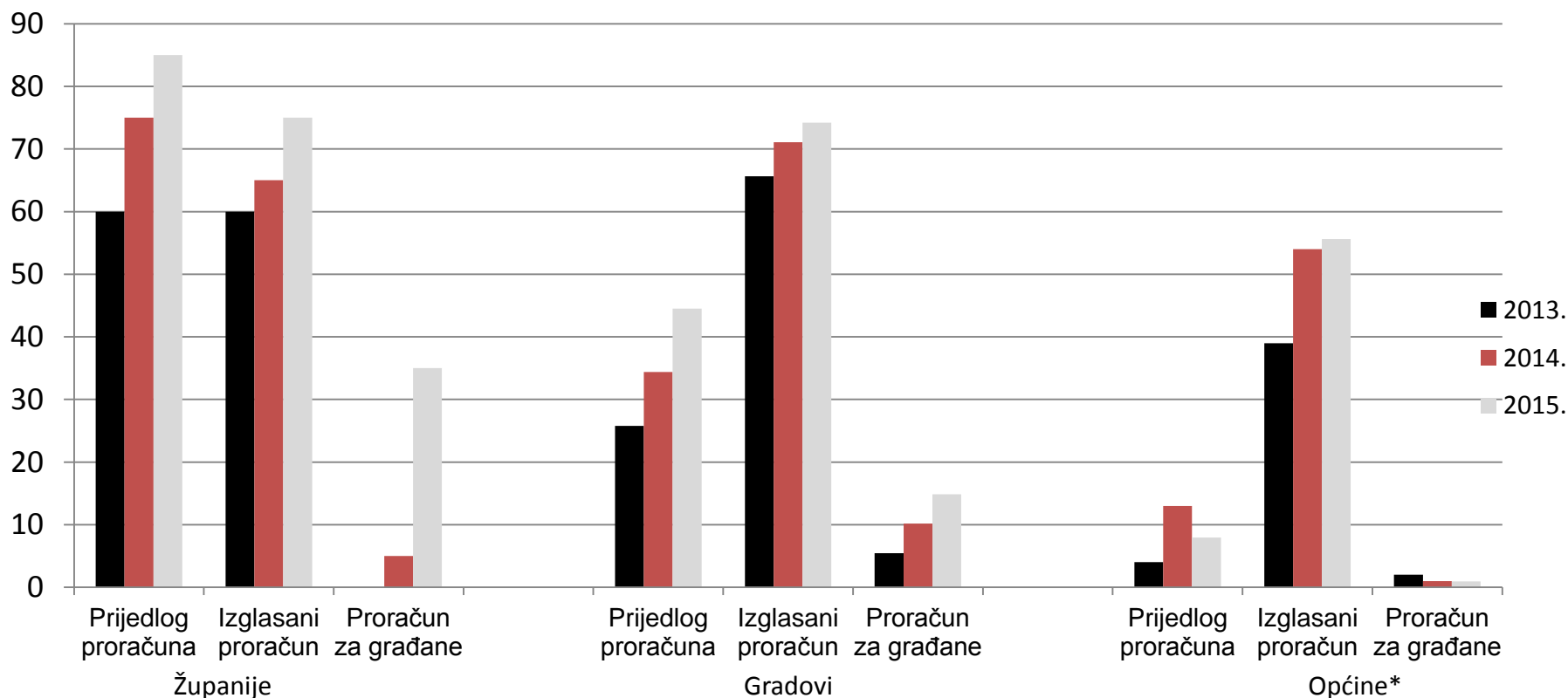
Prosječna razina transparentnosti proračuna, posljednji krug istraživanja (studen 2014. - ožujak 2015.):

- županija - 3,9
- gradova - 2,7
- općina - 1,4

Razina transparentnosti može se kretati na skali od 0 do 5.

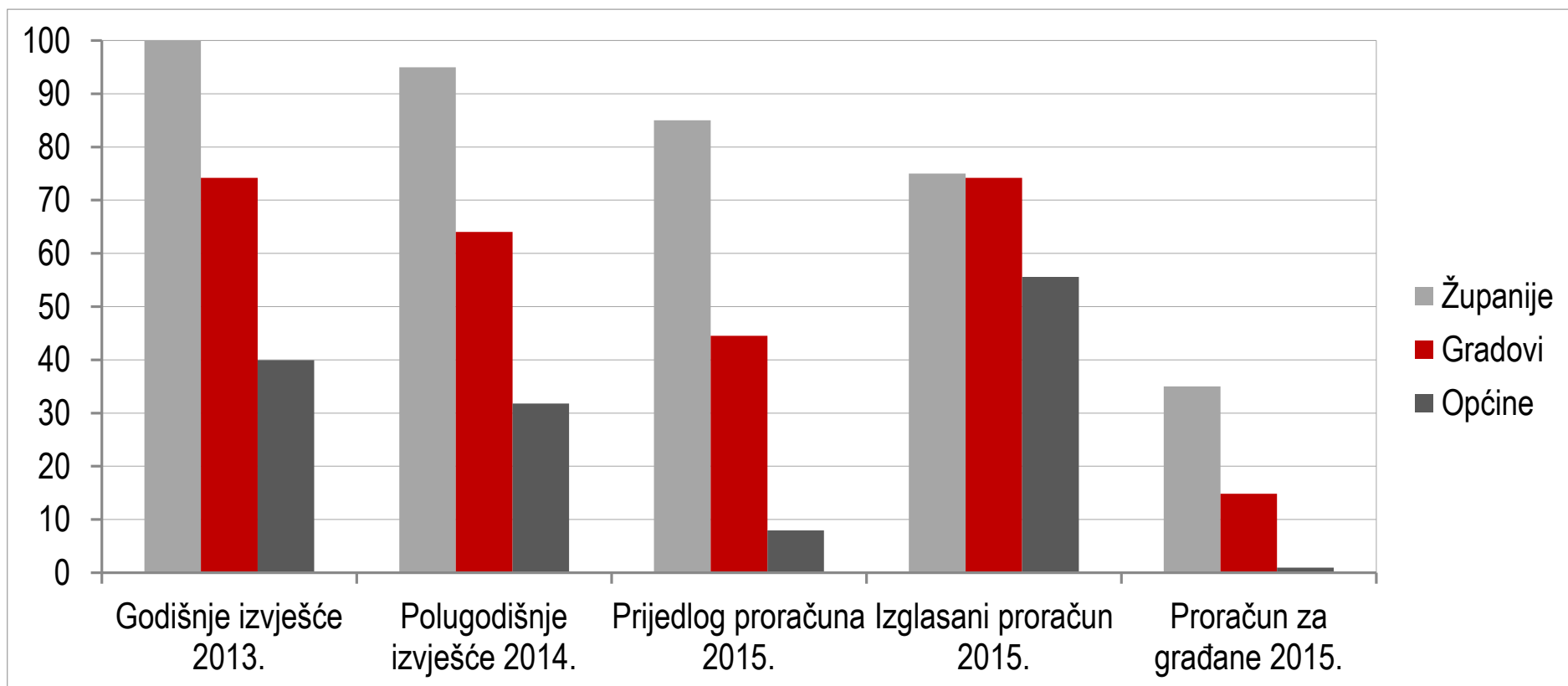
3.2. Razina transparentnosti regio./lokalnih proračuna polako se popravlja

Objavljeni proračunski dokumenti 2013., 2014. i 2015. (u %)

3.2. Koji se dokumenti najviše objavljuju?

Objavljeni proračunski dokumenti (u %)

3.2. Rezultati za sve županije, gradove i općine mogu se vidjeti na interaktivnoj karti

<http://www.ijf.hr/transparentnost/>

Institut za
javne financije

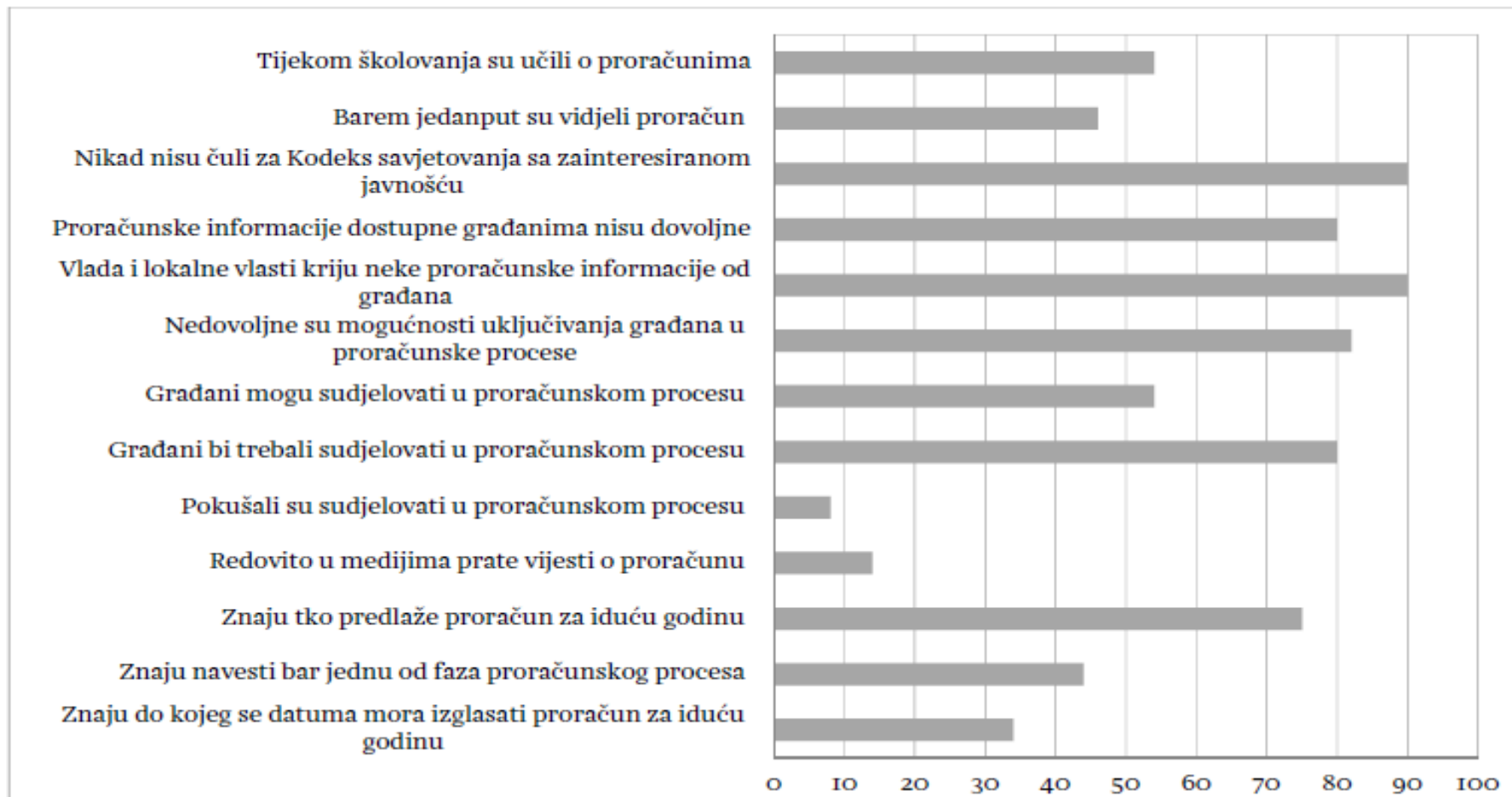
3.2. Zbog čega su neke jedinice transparentnije (otvorenije)?

Ekonometrijske analize pokazuju da **transparentnost regionalnih/lokalnih proračuna ne ovisi značajno o:**

- broju stanovnika,
 - visini proračunskih prihoda,
 - pozitivnom ili negativnom poslovanju.
-
- Može se pretpostaviti da je **presudna volja vladajućih u regionalnim/lokalnim jedinicama.**
 - Moguće je i da su dobri rezultati ostvareni zahvaljujući **individualnom zalaganju pojedinaca.**

3.2. Što građani misle o transparentnosti proračuna? Rezultati online ankete, 2015.

Odgovori anketiranih studenata (u %)

4. Zaključak: Koji su najvažniji problemi i što se može napraviti?

- Proračuni su često građanima „zatvoreni“ (**netransparetni**).
- Što je **niža razina vlasti proračuni su manje transparentni!**
- Tijekom godina **transparentnost proračuna se ipak povećava.**

Građani uglavnom ne analiziraju proračune jer:

- im proračunski dokumenti nisu dostupni,
- ne razumiju informacije u proračunima i
- nemaju dovoljno mogućnosti da se uključe u odlučivanje o proračunima.

4. Preporuke

Vlada i Ministarstvo financija bi trebali:

- **obvezati na** potpuno i pravovremeno **objavljivanje ključnih proračunskih dokumenata na državnoj i lokalnim razinama**, ali i **sankcionirati** one koje se tih obveza ne pridržavaju.
 - poticati građane da se obrazuju o proračunu.
 - **poboljšati mehanizme za uključivanje javnosti** u proces pripreme i izvršenja proračuna (osnovati specijalizirani ured za analiziranje proračuna u Saboru; unaprijediti provedbu Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću).
-

4. Preporuke

- Regionalne/lokalne jedinice koje ostvaruju loše rezultate **pratiti i usvojiti dobre prakse uspješnih.**
- Zajednica županija, Udruga gradova i Udruga općina **podizati svijest o značaju proračunske transparentnosti.**
- Građani i mediji **zahtijevati veću proračunsku transparentnost u regionalnim/lokalnim jedinicama u kojima je za sada nedovoljna** i što više koristiti mogućnosti informiranja o proračunima i sudjelovanja u onima u kojima je to već sada moguće.

Hvala Vam na pozornosti 😊

Svi komentari su dobrodošli...

mihaela@ijf.hr

Institut za
javne financije